

Скрипченко І.Т.¹ <https://orcid.org/0000-0001-5895-3099>

Отравенко О.В.² <https://orcid.org/0000-0001-8308-5895>

ЮНАЦЬКІ ОЛІМПІЙСЬКІ ІГРИ ЯК СХОДИНКА ДО ОЛІМПІЙСЬКИХ ВЕРШИН: ЦИФРИ, ФАКТИ, РЕЗУЛЬТАТИ

¹Херсонський державний аграрно-економічний університет

²Державний заклад «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

Annotation. *The Youth Olympic Games are unique competitions of the highest international standards, aimed at supporting and promoting Olympic ideas, offering new approaches to implementing educational programs to study Olympic values. The Youth Olympic Games are a generator of new ideas, where a number of innovations are tested, which are then implemented at the Olympic Games.*

The work statistically proves that the Youth Olympic Games are a good starting point for successful performances of young athletes in the Olympic arenas in the future. It is shown that gender equality is an integral part of the Olympic movement, which is successfully implemented in the practice of Olympic competitions at all levels under the auspices of the International Olympic Committee.

Statistical analysis showed that the largest number of awards in the summer YOGs were won by the youth teams of China, however, a group of countries is noted that are favorites: Japan, Ukraine, Italy, France, North Korea, etc. Among the winter YOGs, the favorite in terms of the number of medals is Germany. The Ukrainian youth national team is one of the leaders only in summer sports.

Key words: *medal count, achievements, Youth Olympic Games, competition program, gender.*

Актуальність. Олімпійський рух – специфічне і унікальне явище, метою якого відповідно до хартії МОК є у покращення світу, виховання молоді засобами спорту без будь-якої дискримінації в дусі дотримання принципів олімпізму, що

передбачають взаєморозуміння, дружбу, атмосферу солідарності й чесної гри [1].

Олімпійські Ігри є заповітною мрією кожного юного спортсмена, де кожен учасник має фантастичну можливість стати частинкою планетарного спортивного свята. Олімпійський рух сьогодні вийшов за межі змагального спорту. Він дає можливість всім бути дотичними не лише до спортивних змагань, а й до культури та історії народів світу, таким чином об'єднати молодь світу за допомогою спорту.

Дитячо-юнацький спорт виступає фундаментом підготовки майбутніх спортсменів-олімпійців, де здійснюється їх спортивна спеціалізація та забезпечуються умови для розвитку резервного спорту та спорту вищих досягнень. Дитячо-юнацький спорт об'єднує діяльність спортивних організацій різних типів з метою залучення молоді до фізичної культури і спорту, формування резерву для досягнення високих спортивних результатів, що є важливим у більшості країн світу [2]. Саме тому Міжнародний Олімпійський Комітет (МОК) ініціював проведення Юнацьких Олімпійських Ігор (ЮОІ), як заходу, який би сприяв вихованню фізично та духовно здорової молоді, а також стимулював юних атлетів бути активними учасниками будівництва нового суспільства. Тому робота в цьому напрямку є актуальною і для українського суспільства і потребує подальшого розгляду щодо визначення пріоритетного напрямку роботи в українському юнацькому спорті в контексті світових тенденцій.

Метою нашої роботи було проаналізувати розвиток юнацького олімпійського руху, визначення світових лідерів та місце України в рейтингу літніх та зимових Юнацьких Олімпійських Ігор.

Методи дослідження: аналіз та систематизація наукових та інтернет-джерел, офіційних документів МОК та організаційних комітетів Юнацьких Олімпійських ігор, синтез і узагальнення.

Аналіз останніх наукових праць. Аналіз наукової літератури свідчить, що сьогодні є значна кількість наукових праць, в яких висвітлено історичні й соціальні аспекти сучасного юнацького олімпійського руху, проблеми й перспективи його розвитку, особливості підготовки спортивного резерву, позитивні й негативні сторони юнацького спорту; а також праці, присвячені процесу становлення Юнацьких Олімпійських ігор, особливостям проведення змагань, волонтерської та просвітницької роботи у межах Юнацьких

Олімпійських ігор [2-5, 11]. Більшість провідних країн світу серйозно віднеслася до участі у цих змаганнях, і на постійній основі виставляють великі збірні команди, де є представники багатьох видів спорту.

Рішення про проведення ЮОІ було прийнято МОК на 119-й сесії в Гватемалі 5 липня 2007 року за ініціативою президента Жака Рогге. Його метою було зібрати найталановитішу молодь з усього світу (віком від 14 до 18 років) і провести унікальні змагання за найвищими міжнародними стандартами, підтримати та пропагувати олімпійські ідеї, запропонувати нові підходи запровадження освітніх програм з вивчення олімпійських цінностей. Відзначимо, що відмінними рисами Юнацьких Олімпійських Ігор є:

- підтримка участі як молодих атлетів, так і організаторів, офіційних осіб та представників ЗМІ;
- включення до програми Ігор як олімпійських, так і неолімпійських видів спорту;
- відсутність на Іграх реєстрації рекордів (бо не рекорд є метою);
- обов'язкова участь юних атлетів у культурно-освітніх програмах, які проходять паралельно із програмою спортивних змагань;
- програми, що започатковано під час проведення Ігор, мають продовжувати працювати і після закінчення змагань за рахунок функціонування інформаційної системи, яка орієнтована на діяльність різних освітніх структур країн світу [9].

Відповідно до вимог МОК програма змагань Юнацьких Олімпійських ігор має складатися з видів спорту, які входять до програми Олімпійських ігор, а дисципліни можуть бути видозмінені. Так, програма змагань, Юнацьких Олімпійських ігор 2010 включала всі види спорту Ігор Олімпіади 2012 р., так, як і програма Ігор 2014 р., що відбудуться в Нанкіні – 26 видів спорту, при цьому кількість змагальних дисциплін є обмеженою [1]. Також до програми Юнацьких Олімпійських ігор включено види спорту з суміжними дисциплінами, де в одній команді мають змогу змагатися юнаки й дівчата, що є представниками різних країн та континентів ЮОІ пропонують можливість посилити програми розвитку елітного та масового спорту та досвід організації великих заходів. ЮОІ зосереджені на філософії «Змагайся, навчайся та ділись». Отримання

спортивного досвіду лежить в основі цього заходу. Він надає молодим елітним спортсменам можливість покращити свій довгостроковий спортивний розвиток і отримати доступ до майбутньої роботи як на спортивній арені, так і поза нею.

Результати дослідження та їх обговорення. Ефективним чинником реалізації завдань системи дитячо-юнацького спорту виступає організація та проведення Юнацьких Олімпійських Ігор, які почали проводитися з 2010 року в місті Сінгапур.

Змагання склалися із 26 видів спорту, які включали 30 дисциплін (розіграно 201 комплект нагород), в яких прийняли участь 3524 спортсмени з 204 країн світу. Замість класичного баскетболу було запропоновано спортсменам вуличний стрітбол, новий командний вид BMX (велоспорт), маунтінбайк та гонки на шосе. На змаганнях з плавання вперше в історії відбулися змішані естафети, у фехтуванні, стрільбі з лука, настільному тенісі юнаки та дівчата змагалися в одній команді, а бадмінтон обійшовся без парного розряду. Правила для деяких видів спорту були спрощеними, проте для участі у змаганнях необхідно отримання ліцензії. Україну у Сінгапурі представляли 55 юних олімпійців, які змагалися у 18 видах спорту, в яких вони здобули 33 медалі (9 золотих, 9 срібних та 15 бронзових) і поступилися лише лідерам світового спорту: Китаю, Росії та Півн. Кореї. Значного успіху досягли наші юні плавці та легкоатлети, гімнасти, стрільці та веслярі.

Другі літні Олімпійські ігри серед спортсменів-юніорів відбулися у 2014 році в Нанкіні (Китай), де було розіграно 222 комплекти нагород. У змаганнях з 28 видів спорту взяли участь 3759 спортсменів із 201 країни. Серед них – 58 українських спортсменів боролися за нагороди у 22 видах спорту [9].

У неофіційному медальному заліку (де не враховуються медалі спортсменів, здобутих у змішаних командах) в активі України виявилось 23 медалі – 7 золотих, 8 срібних та 8 бронзових. Успішно виступили українські плавці, гімнасти, легкоатлети, а також стрільки, тхеквондисти та борці.

Найчисленнішою завжди є китайська збірна команда, яка складалася із 124 спортсменів, що виступають в усіх видах змагань, що дозволяє їм знаходитися у трійці лідерів. Хочеться звернути увагу на збірні таких країн як Великобританія, Туреччина та Нідерланди, які невеликим складом своєї команди вибороли значну кількість медалей вищого гатунку. Також ми

можемо спостерігати тенденцію до збільшення кількості учасників змагань (рис.2).

Треті літні юнацькі Олімпійські ігри проходили з 6 по 18 жовтня 2018 року у Буенос-Айресі (Аргентина), де були представлені 206 країн. Вперше в історії Олімпійських ігор кількість учасників чоловічої та жіночої статі була однаковою. Спортсмени Косова та Південного Судану вперше взяли участь у юнацьких Олімпійських іграх. Найчисленнішими делегаціями стали збірні Аргентини, Франції, Росії, Мексики та Японії. Порівняно з II літніми юнацькими Олімпійськими іграми 2014 року в Нанкіні в програму III літніх юнацьких Олімпійських ігор включено п'ять нових видів спорту: брейк-данс, карате, скелелазіння, ролер-спорт та акробатика. Крім того, до програми змагань увійшли пляжний гандбол, баскетбол 3x3, футзал та міні-хокей на траві. Ще два види спорту – сквош та поло – були представлені як демонстраційні. Розігрувався 241 комплект медалей у 32 видах спорту. Українська команда була представлена 55 спортсменами, які виступали у 22 видах спорту. Україна здобула 18 нагород: 5 золотих, 7 срібних та 6 бронзових медалей, проте цей результат був гіршим ніж у Сінгапурі (2010) та Нанкіні (2014).

У Буенос-Айресі Україна не змогла виконати свій максимум за кількістю нагород, проте вперше «синьо-жовті» здобули медалі в тих видах, де не були кращими десятки років. (бадмінтон, художня гімнастика, академічне веслування тощо). Так, шпажистка Катерина Чорна стала першою українкою у фехтуванні, хто за 12 років проведення Юнацьких Олімпійських ігор двічі піднявся на п'єдестал пошани.

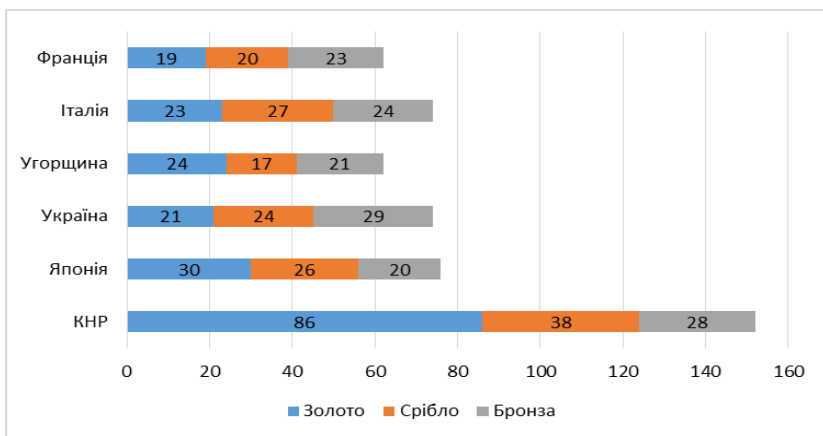

Рис.1. Загальна кількість нагород за підсумками трьох літніх ЮОІ (2010-2018).

На літніх ЮОІ збірна команда України посіла: у 2010 р – 4 місце (33 нагороди), 2014 році – 6 місце (23 нагороди), у 2018 – 10 місце (18 нагород). Таким чином, ми спостерігаємо тенденцію до зменшення кількісного складу української збірної команди і відповідно до зниження кількості завойованих нагород. За підсумками трьох літніх юнацьких Олімпійських Ігор безперечними лідерами як за зальною кількістю нагород (152), так і кількістю золотих медалей є команда КНР (86 нагород відповідно). Україна займає четверту сходинку із загальною кількістю у 74 нагороди (рис.1). Поза сумнівом, що такі потужні у спортивному плані країни, як США, Канада, Німеччина, Франція, Великобританія, що віднесли до змагань у Сінгапурі як до експерименту, надалі набагато серйозніше підійшли до комплектування своїх команд і участі у подальших заходах, що відобразилося на їх конкурентноспроможності.

Статистичні дослідження підтвердили нашу думку, що Юнацькі Олімпійські ігри є трампліном для багатьох спортсменів до Олімпійських ігор. Так, на зимових іграх в Пекіні-2022 взяли участь 341 спортсмен, які раніше брали участь в ЮОІ: це 103 спортсмени, що брали участь у Інсбруці-2012, 155 – у Ліллекхамері-2016, 83 – у Луїзіанне-2020, які здобули 62 медалі (з них 26 золотих).

В Токіо-2020 вже приймали участь 708 спортсменів, учасників літніх ЮОІ: 207 – в Сінгапурі-2010, 1- у Інсбруці-2012, 303 у Нанкіні-2014, 197 у Буенос-Айресі-2018, які загалом здобули 170 медалей (з яких 55 золотих).

Підтвердженням цих даних є виступи українських атлеток, які на III ЮОІ в Аргентині вибороли три нагороди вищого ґатунку у легкій атлетиці: Валерія Іваненко та Михайло Кохан у метанні молота та Ярослава Магучих – у стрибках на висоту, а на XXXIII Олімпійських іграх у Парижі (2024) стали чемпіонами та призерами.

Не аби яке значення має розвиток олімпійського волонтерства [11]. На таких заходах у літніх іграх залучається від 8300 до 20000 волонтерів з різних країн, а на зимових іграх від 1400 до 3300 відповідно. Набуті навички спортивного волонтерства допомагають в подальшому надавати допомогу в організації великих спортивних заходів, суспільній роботі, роботі з соціальними групами. Під час війни в Україні багато таких людей долучилися до волонтерської діяльності, щоб допомогти військовим та мирному населенню на передовій.

Зимові види спорту є не такими популярними у світі і включають меншу кількість видів змагань. Перші зимові юнацькі Олімпійські ігри 2012 проходили в Інсбруку (Австрія) з 13 січня по 22 січня. У цілому 1022 юні атлети виборювали 63 комплекти нагород у 15 видах спорту: біатлон, бобслей, гірськолижний спорт, керлінг, ковзанярський спорт, лижне двоборство, лижні перегони, стрибки з трампліна, санний спорт, скелетон, сноубординг, фігурне катання, фрістайл, хокей, шорт-трек. Зимові Ігри також мали свої особливості. У деяких видах програми приймали участь змішані команди, що склалися зі спортсменів різних країн. Вперше відбулася спільна естафета біатлоністів, а також у стрибках з трампліну дебютували дівчата [3].

Найбільше спортсменів делегували Австрія (81), Росія (67) і США (57). Наша збірна, яка була представлена лише 23-ма олімпійцями у восьми видах спорту, поділила з Бельгією, Білоруссю та Великобританією 24-е загальнокомандне місце (у медальному заліку не враховуються нагороди у змішаних командних турнірах) серед 69 країн-учасниць Ігор.

Збірна України здобула під час II зимових Юнацьких олімпійських ігор іграх в Ліллекхаммері (2016) лише одну золоту медаль (біатлоністки Х.Дмитренко) посівши 17 місце у загальному заліку. Лідерами були США, Південна Корея, Росія, Німеччина, Норвегія, Швейцарія, КНР, які зібрали найбільшу кількість нагород різного ґатунку.

III зимові ЮОІ-2020 відбулися в місті Лозанна (Швейцарія), де до програми змагань увійшли 16 дисциплін із 8 видів спорту: біатлон, бобслей, лижне двоєборство, керлінг, хокей на льоду, санний спорт, фігурне катання, ковзанярський спорт (швидкісний біг на ковзанах), шорт-трек, стрибки на лижах, скелетон, фрістайл, гірськолижний спорт, гірський альпінізм, лижні гонки, сноубординг. Україна була представлена 23 спортсменами у 9 видах спорту. На цих іграх було досягнуто гендерної рівності між учасниками змагань, що вже відмічено на Іграх Олімпіад 2024 в Парижі та 2021 в Токіо (рис.2). Гендерна рівність є невід'ємним компонентом роботи Міжнародного олімпійського комітету. В останні 30 років МОК відіграв важливу роль в просуванні жінок в спорті і продовжує це робити надалі шляхом заохочення та підтримки їхньої діяльності на всіх рівнях та у всіх структурах, як це задекларовано в Олімпійській хартії [6, 7, 10].

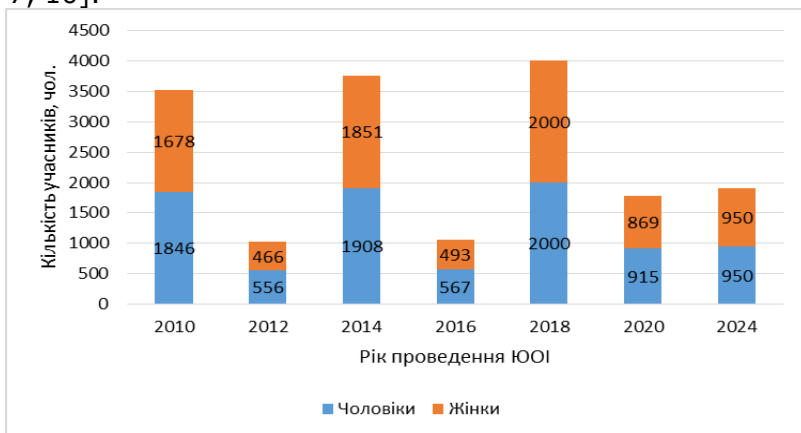

Рис. 2. Гендерна складова учасників Юнацьких Олімпійських ігор.

Українська юнацька збірна на Іграх представлена 39 спортсменами у 12 видах спорту. Єдину нагороду у скарбничку України приніс рівненський фрістайліст Орест Коваленко, який у дисципліні біг-ейр здобув бронзову нагороду.

Попри війну, яка триває вже понад три роки, українська збірна змогла взяти участь в IV зимових Юнацьких Олімпійських іграх у Республіці Корея (2024). Її виступ вийшов далеко за межі спорту і став посланням стійкості, сили та надії. З двома нагородами збірна України посіла 26-ту сходинку підсумкового медального заліку [4, 8]. "Синьо-жовті"

перевершили результат 2020 року в Лозанні, коли з єдиною "бронзою" стали 29-ми. Отже ми можемо констатувати, що у зимових видах спорту Україна не є провідною державою і великим успіхом є завоювання 1-2 нагород.

Вперше медальний залік Зимової Юнацької Олімпіади виграла збірна Італії, що виборола у Канвоні 11 золотих нагород (18 – усіх ґатунків). Німеччина стала другою, попри побиття національного рекорду за числом перемог – дев'ять золотих медалей. Проте відмітимо, що на зимових змаганнях відмічається велика перевага юнацької збірної Німеччини, яка з великим відривом на 77 медалями посідає перше місце у загальному заліку за 4 заходи (рис.3).

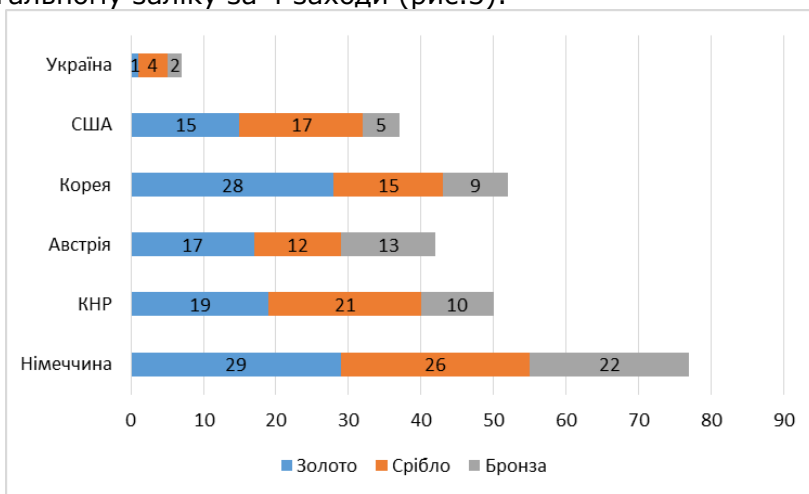

Рис.3. Загальна кількість нагород за підсумками чотирьох зимових ЮОІ (2012-2024)х.

Висновки. Юнацькі Олімпійські ігри – це генератор нових ідей, на яких випробуються ряд нововведень, які потім втілюються на Олімпійських іграх. У попередніх ЮОІ тестувалися нові види спорту та дисципліни, такі як фрістайл BMX, баскетбол 3х3, брейкінг, кайтсерфінг, пляжний гандбол, лижі, альпінізм, скі-крос тощо, більшість з яких тепер інтегровано в Олімпійські ігри.

Визначено, що Юнацькі Олімпійські ігри є хорошим стартовим майданчиком для успішних виступів юних спортсменів на олімпійських аренах в майбутньому. Показано, що гендерна рівність є невід'ємною складовою олімпійського руху, який

успішно втілюється в практику олімпійських змагань на усіх рівнях під егідою Міжнародного олімпійського комітету.

Статистичний аналіз показав, що найбільшу кількість нагород у літніх ЮОІ вибороли юнацькі збірні КНР та Росії, проте відмічається група країн, які є фаворитами: Японія, Україна, Італія, Франція, Північна Корея тощо. Серед зимових ЮОІ фаворитом за кількістю медалей є Німеччина. Українська юнацька збірна команда є одним із лідерів лише у літніх видах спорту. Соціально-економічні, політичні та природньо-кліматичні умови сьогодення не дозволяють якісно підготувати спортсменів у зимових видах спорту. Незважаючи на складні військові умови, керівництву нашої держави та спортивним функціонерам, спортивним федераціям, спортивним організаціям, громадським об'єднанням необхідно продовжувати приділяти належну увагу якості підготовки юних спортсменів, фінансуванню та їх матеріально-технічному забезпеченню, які у майбутньому принесуть гордість та славу нашій державі на міжнародному та світовому рівні.

Список літератури:

1. Борисейко В. Літні Юнацькі Олімпійські ігри: особливості проведення змагань. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2014. №. 3. С. 92-95.
2. Борисейко В. Організаційні аспекти Олімпійських ігор і Юнацьких Олімпійських ігор: схожість та відмінність. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2014. №. 1. С. 82-86.
3. Булатова М. М. Перші зимові Юнацькі Олімпійські ігри. Інсбрук 2012. 2011.
4. Булатова, М. М., Єрмолова, В. М., Кроль, І. М., Радченко, Л. О. IV Юнацькі Олімпійські зимові ігри Канвондо 2024. 2023.
5. Булатова, М. М., Єрмолова, В. М., Радченко, Л. О., Борисенко, В. С., Рудковська, В. С., Лопатенко, Г. О., Щербашин, Я. С. II Юнацькі Олімпійські ігри. Нанкін-2014. 2014. <https://reposit.uni-sport.edu.ua/xmlui/bitstream>
6. Воропай С. М., Бондаренко А. Ю., Бурдун А. О. Гендерна рівність в олімпійській спортивній програмі: позитивні та негативні аспекти. *Іновіції, практики та перспективи розвитку фізичної культури і спорту*: матеріали V Всеукр. наук.-практ. семінару, 15-16 квітня 2022 р. Кропивницький: Видавець Лисенко В.Ф, 2022. С.18
7. Гнатюка В. Гендерна рівність в олімпійському спорті. Міжнар. наук.-практ. конференції (8-9 квітня 2021 р., м.

Чернівці) / за ред. Я. Б. Зорія. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. С. 58.

8. Кречетова А. О., Янченко І. М. Національна Команда України на IV Зимових Юнацьких Олімпійських Іграх. *The 12 th International scientific and practical conference "Modern problems of science, education and society"* (February 5-7, 2024) SPC "Sci-conf. com. ua", Kyiv, Ukraine. 2024. 1331 p. 2024. С. 566.

9. Скрипченко І.Т. Досягнення українських спортсменів на літніх Юнацьких Олімпійських Іграх. *Фізична культура в університетській освіті: інновації, досвід та перспективи розвитку в умовах сучасності: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (м.Дніпро, 11 трав. 2022 р.)*. Дніпро: ДДУВС, 2022. С. 105-109

10. Скрипченко І.Т., Скрипченко О.Т. Питання гендерної рівності у спорті в діяльності Міжнародного Олімпійського Комітету. *Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в Україні: сучасні досягнення та перспективи: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченій 25-й річниці з дня прийняття Конституції України та 30-й річниці проголошення незалежності України (м. Дніпро, 10-11 червня 2021 р.)*. Дніпро: ДДУВС, 2021. С.86-88

11. Skrypchenko I. T., Schastlyvets V. I. Volunteering Institute In Olympic Movement. *Physical Culture in University Education: World Practice and Modern Trends: a collection of materials from the International Scientific and Practical Conference (Dnipro, April 13, 2023)*. ДДУВС, 2023. С. 148.

12. Youth Olympic Games. <https://olympics.com/ioc/youth-olympic-games>.